Nro. 1.

MONITOR WARSZAWSKI.

W WARSZAWIE DNIA 1. STYCZNIA 1825. ROKU W SOBOTĘ.

Dostrzeżenia meteorologiczne w Warszawie.

		Ciepłomierz R.	Barometr.	Wiatr.	Stan Nieba.
Dnia 27 Grudnia	Zrana . . .	Stopni zimna . — 1	Cali 27 liniy 8,3	Południowo-zachodni	Wicher.
	Popołudniu .	Stopni zimna . — 1	„ — 9,8	Południowo-zachodni	Wicher.
	Wieczorem .	Stopni zimna . — 1	„ — 9,7	Południowy	Chmurno.
28	Zrana . . .	Stopni ciepła . + 5	Cali 27 liniy 8,2	Południowy	Chmurno.
	Popołudniu .	Stopni ciepła . + 6	„ — 8,8	Południowy Południowo zachodni	Niepewno.
	Wieczorem .	Stopni ciepła . + 6	„ — 9,1	Południowo-zachodni	Chmurno.
29	Zrana . . .	Stopni ciepła . + 5	Cali 27 liniy 9,2	Południowy Południowo-zachodni	Chmurno.
	Popołudniu .	Stopni ciepła . + 5	„ — 9,0	Południowy Południowo-zachodni	Dżdżysto.
	Wieczorem .	Stopni zimna . — 1	„ — 10,0	Południowo-zachodni	Chmurno.
30	Zrana . . .	Stopni zimna . — 3	Cali 28 liniy 0,6	Południowo-zachodni	Szron.
	Popołudniu .	Stopni zimna . — 2	„ — 1,8	Południowo zachodni	Chmurno.
	Wieczorem .	Stopni zimna . — 2	27 — 11,9	Południowy Południowo zachodni	Gwiazdy.

OBWIESZCZENIA RZĄDOWE.

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości.

Ogłasza, iż Xiążę Namiestnik Króleski Postanowieniem z dnia 30 Listopada r. b. zapisy, Testamentem niegdy Edwarda Xięcia *Lubomierskiego*, na dniu 24 Stycznia 1823 r. własnoręcznie sporządzonym, na użytek publiczny poczynione, iako to:

1. Na rzecz Kościoła w Radzyminie Złp. 2,000. — 2. Na Instytut Głuchoniemych w Warszawie 5,000. — 3. Na Szpital Dzieciątka Jezus w Warszawie 20,000.— 4. Na Szpital Marcinkanek w Warszawie 5,000. — Na założenie iakowego dobroczynnego Instytutu w Radzyminie 400,000.

W myśl Art. 910 Kodexu Cywilnego, z zachowaniem praw osób trzecich, potwierdzić raczył.

w Warszawie dnia 16 Grudnia 1824 r.

W Zastępstwie Ministra
Radca Stanu *W. Woźnicki.*
Za Sekretarza Jeneral. *Hoffman.*

Urząd Municypalny Miasta Stołecznego Warszawy.

Już w pismach publicznych ogłoszoną została przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Policyi odezwa JO. Xięcia Namiestnika Króleskiego zachęcaiąca mieszkańców Królestwa Polskiego do pośpieszenia z niesieniem Ofiar na wsparcie niższéy Klassy mieszkańców Petersburga nadzwyczayną powodzią zniszczonych. — Udział w zbieraniu składek na powyższy cel przeznaczonych, dostał się i Urzędowi Municypalnemu, który wywięzuiąc się z miłego dla serc ludzkich obowiązku, polecił Kommissarzom respective Cyrkułów i Burmistrzowi Przedmieścia Pragi, aby księgi dobrowolnych ofiar wedle wskazanego im wzoru u siebie założyli. — Pospieszaiąc więc zawiadomić o tém szanownych Obywateli i Mieszkańców Miasta Stołecznego Warszawy w zupełném zaufaniu iż nie dadzą się wyprzedzić innym mieszkańcom kraiu w niesieniu ofiar na Ołtarz ludzkości, wzywa Ich aby takowe na ręce Ur. Ur. Kommissarzy Cyrkułowych i Burmistrza Przedmieścia Pragi składaiąc, w przygotowane tym końcem księgi z wyszczególnieniem złożonéy ilości, zapisać się chcieli. — Gdyby atoli kto z ofiaruiących Imie swe utaioném mieć chciał, przynaymniéy wyraz *anonimus* z wyszczególnieniem kwoty ofiarowanéy własnoręcznie zapisać raczy.

w Warszawie dnia 27. Grudnia 1824. r.

Radca Stanu Prezydent, *Woyda.*
Sekretarz Jeneralny *Jakołkowski.*

Dyrekcya Jeneralna Poczt Królestwa Polskiego.

Uwiadamia Publiczność, iż z dniem 1go Stycznia r. 1825 przychód i odchód Poczt Wrocławskiéy i Berlińskiéy, w Pocztamcie tuteyszym Nadwornym zmienionym został następnie:

1. Poczta Wozowa Wrocławska, skombinowana z Berlińską przez Koło do Kalisza i Słupcy odchodzić będzie z Warszawy we Wtorek o 5. godzinie po południu, stawać zaś będzie w Warszawie w Poniedziałek o godzinie 5. po południu.

2. Poczta wozowa Piotrkowska odchodzić będzie z Warszawy we Wtorek o godzinie 7méy wieczorem, stawać zaś będzie w Warszawie w Piątek o godzinie 8. wieczorem.

3. Poczta konna Wrocławska odchodzić będzie z Warszawy we Wtorek o godzinie 7méy wieczorem i w Niedzielę o godzinie 12téy w południe; stawać zaś będzie w Warszawie w Piątek o godzinie 8méy wieczorem, i w Poniedziałek o godzinie 2giéy po południu.

Przychód i odchód Poczt konnych Berlińskich pozostaie iak do tych czas bez zmiany.

w Warszawie dnia 26. Grudnia 1824. r.

Radca Stanu, Dyrektor Jeneralny Policyi i Poczt *A. Sumiński.*
Sekretarz Jeneralny *Widuliński.*

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Podaie niniejszém do publicznéy wiadomości iż w dniu 7. Stycznia r. p. 1825. o godzinie 10. przed południem w Magazynie Solnym w Warszawie na Solcu pod Liczbą 29 1/1 sytuowanym, odbędzie się Licytacya in minus sprawienia nowych i naprawy starych Wag, niemniéy zrobienia Szafy do Akt, Sągwi nowych i Reparacyi Szali miedzianych do wagi pieniędzy. Konkurenci do téy Licytacyi powinni bydź opatrzeni w Vadium Złp. 100, które przed Licytacyą złożyć są obowiązani, a które nieutrzymuiącym się przy Entrepryzie zaraz przy odstąpieniu od dalszego licytowania zwróconem będzie.

Warunki do Licytacyi w każdym czasie przeyrzane bydź mogą w rzeczonym Magazynie, tudzież w Wydziale Skarbowym, Kommissyi Woiewództwa Mazowieckiego, przy ulicy Przeiazd w domu pod liczbą 646.

w Warszawie dnia 22. Grudnia 1824. r.

Radca Stanu Prezes, *Rembieliński.*
Sekretarz Jeneralny, *Filipecki.*

WARSZAWA.

— W *Dzienniku Praw* ogłoszono postanowienie Xcia Namiestnika Króleskiego z dnia 14 z. m. i r. iż termin do zakładania Appellacyi od decyzyy Kommissyi hipoteczněy Woi. Lubelskiego, przedłużony iest dla Prokuratoryi Jen. w Król. Pol. do d. 31 Maia 1825.

— Instytut Głuchoniemych obowiązany do Wdzięczności za Opiekę i Dobrodzieystwa, to składa życzenie: aby wszyscy przykładaiący się do zmnieyszenia niedoli biednych, z Błogosławieństwa PANA Niebios, ciągle prawdziwéy doznawali pociechy.

— Dnia wczorayszego widoki w *Kosmoramie* znowu zmienione zostały. Jest między innemi *Zniszczenie Sodomy i Gomory*, — *Pałac Szacha Perskiego* i t. d.

— Dnia 6. z. m. umarł JW. Rafał *Bartoszewski* Sędzia Pokoiu powiatu Orłowskiego, Kawaler Orderu S. Stanisława II. klassy, dziedzic dóbr *Alexandrowa*, w których w przeciągu lat sześciu, za staraniem Nieboszczyka, powstała kwitnąca teraz osada fabryczna, miasto o kilkuset domach, z ludnością kilku tysięcy dusz. Wdzięczni mieszkańcy Alexandrowa za tyle dobrodzieystw swego czcigodnego Dziedzica, oblewali łzami szanowne iego zwłoki, a obrzęd pogrzebowy dowiódł ile ta strata iest dla nich bolesną. Cała ludność tego mieysca iak i przyległych włości otaczała trumnę, licznie zgromadzeni Kapłani odprawili Msze Święte w Kościele Alexandrowskim, i kilka miano Kazań w których wymownie sławiono cnoty i zasługi zmarłego. Także i zgromadzenie wyznania *Ewangielickiego* odbyło stósowne Nabożeństwo, a mieyscowy Pastor wynurzył tkliwe uczucia wdzięczności. *Staro-*

zakonni uszykowani, maiąc zapalone pochodnie, również dowiedli swym smutkiem i modłami, ile są winni wdzięczności szanownemu Dziedzicowi. Gdy wieczorem zwłoki prowadzono, całe miasto było rzęsisto oświecone. Ciało złożonem zostało w grobie Kościoła Alexandrowskiego na wieczny spoczynek.

PRZYIECHALI (dnia 28 29 i 30 Grudn.) Malecki Jenerał z Zamościa — Suchorzewska Teressa Jeneralowa z Dąbia — Augustowski Jan Poseł z Nowéy Wsi — X. Kolakowski Ignacy Kanonik z Pułtuska — Troczewski Józef Podsędek z Ostrołęki — Chorowicz kupiec ze Lwowa — Jałowicki Nepomucen Marszalek z Mińska — Kruszewski Antoni Marszalek z Lipów — Łubiński Jan Hr. z Okuniewa — Łubińska Hr. z Dlugiéy Kościelnéy — Mazurkiewicz Rotmistrz z Rossyi — Sobolewski Jgna. Minister z Osuchowa — Jabłonowski Roman Hr. z Gwarkowa.

WYIECHALI (dnia 28 29 i 30 Grudn.) Krzyżanowski Sędzia do Lublina — Jabłonowski Xiąże na Wołyń — Koss Pulkownik do Kalisza — Leder kupiec do Gdańska — Łuba Józef Starosta do Hoiewa — Jezierski Ian Hr. do Sobin. Ritter kupiec do Stempelburg— Iaźwiński Franciszek Referendarz do Radomia — Krasiński August Hr. do Węgrzynowa — Malinberg kupiec do Lipska — Swięcki Tomasz Mecenas do Kos'ek — Bok Karol Baron do Repek — Dąbski Karol Hr. do Kalisza-

z *Petersburga* 1 (13) Grudnia.

Kommissya złożona z kilku wybranych Urzędników i pierwszych kupców tego miasta polecone miała sprawdzić ilość towarów nadpsutych w czasie wylewu w dniu $\frac{17}{29}$ Listopada, które były ieszcze na komorze bez opłaty cła skarbowi. Skutek tego dochodzenia na mieyscu, potwierdził zupełnie pocieszaiące zapewnienia Ministeryum Skarbu, umieszczone w naszém piśmie. Oprócz cukru nierafinowanego, którego istotnie nadpsuło się około 300,000 pudów, straty na innych towarach były mało znaczące. Co tylko leżało w składach saméyże komory znalazło się nietknięte w całości. W skutku rapportu Kommissyi uwolniono zupełnie od opłaty towary więcéy uszkodzone, zmnieyszono zaś ie znacznie od tych które nie wiele *ucierpiały*.

Uczynimy tu uwagę iż powódź taka, iaka nastąpiła w dniu $\frac{17}{29}$ Listopada iest zjawiskiem nader rzadkiém, z powodu iż, aby się powtórzyć mogła, potrzebny byłby zbieg okoliczności meteorologicznych, iaki według zwyczaynego trybu odmian powietrza, przypaśdź tylko może w epokach bardzo od siebie oddalonych. Jednakże dla odwrócenia na przyszłość od osób handluiących cienia nawet obawy o skutki drugiego podobnego przypadku, zatrudniaią się wyborem mieysc, nieprzystępnych żadnemu wylewowi, na wystawienie tamże składowych domów, gdzieby towary przynoszone na komorę, mogły bespiecznie zostawać w zachowaniu aż do czasu wypłaty podatku. Czas ten, w widokach korzyści dla handluiących, ustanowiony został dosyć daleki od dnia wprowadzenia towaru. Tymczasem zaś, nim budowle wykończone będą, przedsięwzięte są wszelkie środki ostróżności dla zachowania od iakiegobądź przypadku towarów które tu sprowadzone być maią w roku przyszłym.

— Jego Cesarzewiczowska Mość Wielki Xiąże Mikołay i Jego Królewiczoska Mość Xiąże Oranii wyiechali 29 wnocy z téy stolicy.

— W czwartek 27 Listopada, odbył się obrzęd pogrzebowy Generała *Uwarowa*, w Manasterze Sgo Alexandra Newskiego, ze wszelką uroczystością, należną wysokiemu stopniowi tego Jenerała. Oprócz pułku Kawalergardy którego był dowódzcą, i dwóch batalionów z pułku Gwardyi Preobrażeńskiéy, tudzież artylleryi przeznaczonéy do oddania mu woyskowych honorów, liczne oddziały wszystkich pułków gwardyi będącéy w Petersburgu domagały się i otrzymały zaszczyt towarzyszenia temu smutnemu orszakowi, zaymuiąc całą przestrzeń, począwszy od kościoła parafialnego kawalergardy, w którym ciało złożone było, aż do manasteru Sgo Alexandra. Nayiaśnieyszy Pan, na okazanie żywego uczucia żalu, którym przejęty był ze straty Jenerała, posiadaiącego zupełne Jego zaufanie, raczył Sam osobiście oddać mu ostatnią przysługę, i w tym celu udał się do kościoła, otoczony od JJ. CC. MM. WW. Xiążąt, Xcia Oranii, i Weimaru. Wielka liczba Jenerałów i Officerów wszelkiego stopnia tamże była zebrana. Jego Cesarska Mość iako też i Xiążęta obecni po skończoném załobném nabożeństwie, raczyli postępować za ciałem na koniach aż do mieysca ostatniego spoczynku, gdzie trumna złożona została w Jch przytomności i przy odgłosie wystrzałów z armat i ręczncy broni. Cały korpus Officerów szedł piechotą za zwłokami Jenerała, powszechnie żałowanego, i widziano na twarzach wszystkich żołnierzy, wyraz smutku głębokiego którym przeięci byli z utraty swoiego wodza.

(Cons. Jmp.)

z *Berlina* 24 Grudnia.

— Stan odnogi przy Memlu polepszył się niezmiernie z powodu tegoczesnych wichrów i wylewów wody; ma ona teraz znaczną głębokość 16 stóp.

— Iego Królewiczoska Mość Xiąże Oranii wyiechał do Bruxelli.

— Nasz Kompozytor *Mayer-Beer* rzadkiego dostąpił szczęścia w Tryeście; nowa opera iego *Il crociato in Egitto* była z nadzwyczaynym przyięta zapałem. Przy pierwszéy wystawie, śród ciągłych oklasków, *sześć* razy go wywołano. Po teatrze był przez tysiące widzów z muzyką, przy pochodniach do domu odprowadzony, uwieńczony kwiatami i t. p.

— Dnia Dwudziestego Grudnia Horyzont nadzwyczayny wystawiał nam widok. Niebo w stronie zachodniéy tak osobliwszą kolorów mięszaniną iaśniało, iaką tylko w kraiach południowych widzieć można. Zjawisko to możeby niezwykła w téy porze temperatura wytłumaczyć mogła (wczoray bowiem mieliśmy w południe 13°, wieczór 11° ciepła). Marzenia Poętów naszych, którzy wszędzie różowe kolory, rozliczne kwiaty, złote owoce pod niebieskim widzą kwiatem, zdawały się w dniu tym bydź zjszczone. Nayniższe warstwy powietrza rzeczywiście maiową zielonością iaśniały.

— Rzadkim iest rok w którymby zjawiska natury tak wielkością uderzaiące, lecz oraz tak zniszczeń pełne były iak w roku teraźnieyszym. Gwałtowne ziemi trzęsienia wzruszyły Azyą, zagrzebały w gruzach znakomite Miasta, tysiące mieszkańców w przepaściach zagrążyły. Aleppo, Szyras i inne Miasta przypominaią przerażaiące obrazy, iakie nam Gazety kreśliły. Nowe Wulkany na Azorskich i Kanaryyskich wyspach wybuchły; niesłychane wichry zniszczyły plantacye w Jndyach zachodnich, a massy wody w okropnych wylewach, niosąc z sobą spustoszenie, toczyły się po wspaniałych błoniach, wsiach, miastach Niemiec i Francyi, tysiącznym sposobem o śmierć przyprawiaiąc ludzi. Strumienie wezbranę na kszałt gwałtownych płynęły rzek, płaszczyzny naysuchsze w obszerne zmieniły się bagna, a wichry dzień i noc bez przerwy z naywiększą wieiąc gwałtownością, mnóstwo okrętów na brzegi rzuciły, lub o skały zdruzgotały, lub wreszcie w odtwartych pochłonęły przepaściach. Nigdy Barometr tak wysoko się nie wzniósł iak w owe czasy, a łagodna tych dni temperatura do osobliwości należy. Zdaie się iż burza na Angielskich i Holenderskich wszczęła się wybrzeżach, a wzburzywszy morze północne, szczątkami rozbitych okrętów sąsiedzkie zawaliwszy brzegi, szybko posunęła się do Szwecyi i tam w Gotenburgu i Sztokolmie niewymowne szkody zrządziła wieiąc z między południa i zachodu. Lasy nieoparły się iéy wściekłości, łamała drzewa lub z korzeniem wyrywała. Lecz w odnodze Finnickiéy całą rozwinęła gwałtowność; a wzdąwszy bałwany całego Bałtyku, z niesłychaną ie mocą pędziła ku wschodowi, w stronę gdzie leży Połnocna Palmira, Rossyyskich Władzców Stolica. *(G. B. H.)*

z *Frankfurtu* 20 Grudnia.

— Król Jmć Bawarski w naypożądańszym zdrowiu powrócił do stolicy swoiéy do Monachium dnia 16 Grudnia o godzinie 1. z południa.

— Wieśniak z Niederweiler (w Breisgau) po skończonéy pracy pędził woły z pługiem do domu, sam zwolna o kilka kroków za nimi postępuiąc. Nagle zapadhią woły z pługiem blizko 12 stóp w ziemię. Przestraszony tym widokiem, bez przytomności prawie, biegnie do domu wzywaiąc innych wieśniaków, którzy mu pomogli wyciągnąć woły z przepaści. Z nayWiększém iednak podziwieniem usłyszeli w głębi szum potoku wśród pól, gdzie od wieków ani śladu strumienia, ani żadnego nie było źródła. Już w nocy z dnia 29 na 30 Października o trzech kwadransach na I uczuć się dały w pobliżu u stóp góry niebieskiéy (des Blauen) trzy wstrząśnienia ziemi w kierunku z południa ku północy, następowały zaś w przedziale 10 - 15 sekund iedne po drugich. W téy saméy nocy w okolicach Hornberg i Schromberg podobneż czuć się dały wstrząśnienia. *(Dz. Fr.)*

z *Karlsruhe* 14 Grudnia.

— J. K. Mość Wielki Xiąże wydał 11. postanowienie, mocą którego rozwiązuie obie izby, i nakazuie niezwłoczny wybór członków przyszłego posiedzenia Stanów.

z *Londynu* 18 Grudnia.

— W okolicy Manchester iest teraz bez przerwy 30,000 warsztatów tkackich w ruchu. W całéy Anglii spotrzebuią na rok 160 milionów funtów bawełny. Chociażby w przędzeniu $1\frac{1}{2}$ łóta na każdym funcie zepsuło się, to ieszcze 145 milionów byłyby na użytek obrócone. Przypuściwszy wartość przędzy w ogóle po 18 *Pence* tedy wszystko kosztowałoby 11 milio. funt. Ster. (440,000,000 Złp). Statystyk handlowy *Kennedy* wyrachował że przędzenie rocz-

nie zatrudnia 161,000 osób i 9,666,666 kółek do przędzenia, a kapitał działaiący w tym razie w budowlach, machinach i t. p. około 10 milio. funt. ster wynosi. W Rochdale miasteczku rękodzielniczym w Lancashire, wyrabiaią co tydzień 20 tysięcy sztuk Flaneli i Bai, każda sztuka po 46 Yardów, a więc przez rok 47 milionów Yardów, z których 17 milionów wychodzi za granicę reszta w kraiu spotrzebuie się.

— Pokazano Królowi małego Konia rasy norwegskiéy, który ma wzrostu 32 cale angielskie czyli 29 cali sześć linii francuzkich. To ładne zwierze doskonałego iest kształtu, sierci bułanéy. Je chleb, kartofle i piie piwo. Idzie za panem tak iak pies i lubi grzać się przy kominie. Zaprowadzono go aż do pokoiów Króla. Przedstawiaiąc go Królowi pokryto go bogatym czaprakiem. Nigdy nie był kuty. —

— Towarzystwo Katolików w Dublinie, pomimo wszelkich zapędów strony przeciwnéy, odbywa swoie posiedzenia z spokoynością, tém więcéy mu przynoszącą zaszczytu, że towarzystwo bardzo iest liczne. Na ostatniéy Sessyi prezydował P. James *O' Connel*. — P. *O' Groman*, Sekretarz towarzystwa zdał rachunek ze składek; okazało się z niego, że towarzystwo ma dochodu 1000 f. s. (42,000 Złp.) na tydzień.

Bogaci Katolicy z wielu kraiów Europeyskich chcą przykładać się do składek. Towarzystwo będzie się naradzało nad tém; lecz wielu członków iest za odrzuceniem wszelkiéy obcéy pomocy, aby uniknąć potwarzy złośliwych, którzy wystawiaią Katolików iako nieprzyiaciół rządu J. K. Mości.

Prezydent zabrał głos ofiaruiąc 10 f. s. od swego Stryia Maurycego *O' Connel*, starca 97 letniego. «Pomimo wieku swoiego, rzekł, serce iego ieszcze goreie iak niegdyś w kwiecie młodości za świętą sprawą naszą. Czyli to nie dla tego że dłużéy od nas na téy wyspie mieszkaiąc, był świadkiem większéy liczby nadużyć i okropności, opłakanych skutków ustaw pod któremi ięczemy? Lecz ten Patryarcha nie stracił nadziei, że wprzód nim zstąpi do grobu uyrzy kres uciemiężenia Katolików, uyrzy ich umieszczonych w równi z poddanemi protestanckimi naszego Króla. Do składki swoiéy dołączył krótki zbiór wszystkich zdarzeń które widział w długim ciągu życia swoiego. « Oklaski i okrzyki zgromadzenia kilkokrotnie przerywały dalszy ciąg mowy iego.

P. *Sheil* skreślił potém porównanie Konstytucyi Angielskiéy z Francuzką, wystawiał tolerancyą i ludzkość praw francuzkich, mocą których nikomu nie są poczytane za występek iego religiyne mniemania. Mówca oddaie potém szczególny hołd dobroci i duchowi miłosierdzia prawdziwie chrześciańskiemu, którym odznaczaią się dostoyni Xiążęta rodziny Burbonów. Ich głębokie przywiązanie do religii St. Ludwika znane iest w całéy Europie; lecz ich dobrodzieystwa rozlewaią się bez różnicy na wszystkich członków téy niezmiernéy rodziny która ma zaszczyt żyć pod ich berłem oycowskiém. *(Eclipse)*

---

z Madrytu 12 Grudnia.

— Król zdrów iest zupełnie. Już nie wydaią bulletynów.

— Król chcąc uczcić odwagę i stałość Jenerałów i Officerów dowodzących tak chwalebnie woyskami iego w Królestwie Peru, udzielił im następuiących ozdób: Wice-Królowi Don Józef *de Laserna* tytuł *Hrabiego Andów (de los Andes)* i wielki krzyż orderu Stego Ferdynanda; Jenerałom Porucznikom *Canterac* i *Valdes* wielki krzyż orderu Sgo Ferdynanda. — Wyniósł na stopień Marszałków polnych: Brygadyerów *Alvares*, *Olanetta*, (*) *Monet*, *Loriga*, *Carratala*, *La Hera* i *Villalobos*.

— *Gazeta Madrycka* powstaie przeciw Dziennikowi Konstytucyynemu Paryzkiemu który pod tytułem *prywatney korrespondencyi* ogłasza codziennie iak naywiększe fałsze o stanie Hiszpanii. Taką iest wiadomość którą ośmielił się umieścić o mniemanych nadużyciach popełnionych w wielu domach Madrytu przez wiernych rojalistów, skoro się wieść rozeszła o niezwłocznem wyyściu woysk Francuzkich ze stolicy. Spokoyność publiczna ani na chwilę nie była przerwana od rozpoczęcia téy ewakuacyi i żałuiemy tylko, mówi *Gazeta Rządowa*, że oddalaią się od nas woyska któreśmy iako przyiacielskie przyięli, które zawsze po przyiacielsku postępowały i dla których czuiemy szczere przywiązanie i wdzięczność.

— Król postanowił że Korunna przestaie bydź rezydencyą Jeneralnego Kapitana i naywyższego Trybunału w Gallicyi i że władze woyskowa i sądowa natychmiast przeniosą się do Santiago de Compostella.

— Zapewniaią że Hrabia *Benadito*, dawny Wice-Król Mexyku, mianowany został Wice-Królem Nawarry, i że Jeneralny Kapitan *Castanos* dowódzca woyskowy Xięztwa Katalonii, mianowany został Prezesem Trybunału téyże Prowincyi.

— Jenerał *Romagosa* mianowany został Gubernatorem w Mataro. *(Et.)*

---

z Kadyxu 30 Listopada.

— O niczém tu nie mówią tylko o okręcie który niezwłocznie ma bydź zbudowany podług rysunków pewnego Inżyniera z Chiclana; mechanizm który go poruszać będzie iest takowy, że ani wiatr ani wezbranie morza nie będą mogły mu się oprzeć; czterech ludzi wystarczy do kierowania działaczem, do którego nie użyto machiny parnéy. *(Et.)*

---

z Paryża 18 Grudnia.

— Król listem swoim do Arcybiskupa Paryzkiego polecił mu nakazanie publicznych modłów na uproszenie pomyślnych obrad izb i odprawienie w wilią otwarcia posiedzeń uroczystego Nabożeństwa do S. Ducha. W skutku tego listu wydał Arcybiskup list Pasterski.

— Czterey młodzi Missyonarze, którzy téy zimy wyiechali z Seminaryów Missyy zagranicznych na Wschód, przybyli 29 Czerwca do Pontichери, i szczęśliwie odbyli tę podróż; 20 Kwietnia znaydowali się pod przylądkiem Dobréy nadziei lecz nie mogli wylądować. Dwadzieścia dni zabawili się na wyspie Burbon, przyiął ich Prałat Apostolski i inni duchowni téy osady. W czasie podróży nauczali maytków Katechizmu i przygotowali wielu iuż to do pierwszéy iuż do Wielkanocnéy Komunii; w Ponticheri przyięci byli przez Biskupa Halikarnassu. Ci czterey Duchowni są: PP. Voisin, Bocuche, Regérau i Masson.

(*) Ten Jenerał Don Pedro Antonio de *Olanetta* iest ten sam o którym od sześciu miesięcy utrzymuią Dzienniki liberalne Paryża i Londynu, że zdradził swego Króla i przeszedł na stronę buntowników. *(Et.)*

— (Z Kuryera Angielskiego.) Wszystkie wiadomości z Paryża zgadzaią się na to że teraźnieysze ministeryum zupełnie iest umocowane. Mowa od tronu przy otwarciu Izb, iest teraz przedmiotem rozmów w nayznamienitszych towarzystwach. Zapewniaią, że iéy ton będzie stały i taki, iż położy kres wszystkim nadzieiom dumnych stronnictw. Ta okoliczność, a przytém pewność że proiekt zmnieyszenia procentów odnowiony nie będzie, powszechną ufność obudza. Francuzkie Dzienniki Ministeryalne zaczynaią iawnie tłomaczyć się względem wynagrodzenia emigrantów, i wątpić iuż nie należy iż Rząd w tym przedmiocie wziął przed się ostateczne postanowienie. Nie zachwieią go ani nazbyt naglące wezwania stron interessowanych, ani bezsilne liberalistów pociski.

Co się zaś tycze ewakucyi Hiszpanii, twierdzą że nastąpi podług umowionego planu. Pozostanie na półwyspie 24,500 ludzi.

— Mówią codziennie i coraz z większą pewnością o wielkim proiekcie połączenia rachunkowości wszystkich ministeryalnych wydziałów pod zarządzenie Ministra Skarbu, który iak niektórzy wystawiaią, otrzyma przez to władzę podobną do téy iaką miał Kardynał Richelieu lub Mazarini. *Aristarque* wątpi aby się mógł udadź podobny środek, i mniema, że wtenczas izby ieszcze więcéy zaięłyby się szczegółami wydatków, i objaśnieniem długu. *(L. d. B.)*

— Od 20 lat nikt tak wspaniale nie wykazał się w pierwszym wstępie na scenę iak Panna *Fremont*; iest to pierwszy talent, w króleskiéy szkole Muzyki ukształcony. Młodość, wdzięk, zadziwiaiąca czystość głosu, znaiomość roli i głębokie nią przeięcie się, oto są przymioty które Panna *Fremont* okazała w roli Julii (westalki). Oczekiwanie tłumnie zebranych widzów zawiedzione nie było.

— Umarła w Paryżu Hrabina *Orłow*, z domu Sołtykow, żona Hrabiego Grzegorza Orłow, po długiéy i bolesnéy chorobie. Ubodzy utracili w niéy pociechę i wsparcie. Ciało iéy przewiezione będzie do Rossyi i złożone w grobie przodków.

— Nowy Vaudeville pod tytułem « Nienawiść kobiet « przez P. *Scribe*, na teatrze Xiężnéy Berry wystawiony, z wielkiemi oklaskami przyięty był.

— W Nowym Jorku wychodzić będzie w ięzyku francuzkim pismo peryodyczne poświęcone polityczným i naukowym wiadomościom, pod tytułem: «Gazeta nie potrzebna.»

---

z Rzymu 12 Grudnia.

— Ponieważ rok iubileuszowy w samym tylko Rzymie odbywać się będzie, teatra więc i inne publiczne zabawy w innych miastach Stanu Kościelnego dozwolone są iak zwyczaynie. Na rok 1826. na Oyciec Ś. Jubileusz na resztę Państwa Kościelnego rozciągnąć.

— W początku Grudnia kilka oddziałów woyska Austryackiego, wracaiąc z Neapolu, przechodziło przez Florencyą.

— Dnia 26 Listopada ogłoszono z 23 Artykułów złożone urządzenie, tyczące się nadużyć w sprzedaży i gatunku żywności, a osobliwie mięsa i wina. Na przestępców

tego urządzenia surowe wymierzone są kary.

ze Stambułu 12 Listopada.

— Nie zdaie się aby dawny Wezyr, Ghalib-Basza, był w zupełnéy niełasce; przed kilką dniami iego harem wyszedł za nim z wielką okazałością.

Mówią że Ibrahim Basza nie przyiął ofiarowanego sobie urzędu Admirała.

Grecy wylądowali w Czesme i zrabowali okoliczne wioski.

Z kilkunastu tysięcy Muzułmanów którzy się byli udali do Negropontu, 1000 tylko powróciło, inni zginęli lub rozbiegli się w okolice.

Bosniacy zbuntowali się przeciwko Baszy, z powodu że ich obciążał podatkami. Zabili iego Kiiaię, a Wezyr musiał ratować się ucieczką.

Bunt wybuchnął także w Trebizondzie. Powstańcy pobili i wypędzili z Baszostwa *Reouf*-Baszę który dowodził woyskami i odprawił był Kampanią Perską.

Córka Morusego zaślubiona z iednym z Maurokordatow, podała prozbę aby iéy syn mógł powrócić z wygnania, na którém się wraz z swoim oycem znayduie.

Pan *Paolowicz* Konsul angielski w Dardanellach, przywiózł Skarb Weli Baszy. Syn iego wysłał był ten depozyt do Zante. Anglicy po śmierci iego przesłali te bogactwa do Malty; szacują ie na 3 miliony piastrów i dziwią się dla czego Anglicy z taką łatwością oddali pieniądze któremiby umorzyć mogli to co im Turcy są winni.

Pomimo niepomyślnego skutku téy wyprawy, Sułtan trwa w przedsięwzięciu uskromienia zbuntowanych Greków. Mówią że zamyśla utworzyć korpus woysk regularnych w okolicach stolicy, lecz nie wiedzą iakie ten korpus przeznaczenie otrzyma. Kazano zrobić 6000 mundurów, i zaciągają do tego korpusu Muzułmanów, Ormian i Albańczyków. Z drugiéy strony Jego Wysokość czynnie pracować każe w Arsenale admiralicyi. Bliski powrót Kapitana Baszy z naywiększą częścią Flotty na którą czeka w Dardanellach, pomnoży ieszcze też prace, i ta flotta wzmocniona kilką nowemi statkami, wypłynie na wiosnę na Archipelag dla ponowienia zapewne bezskutecznych usiłowań i doznania nowych klęsk; gdyż czegoż można się spodziewać od flotty podobnie urządzonéy, któréy żołnierze drżą na widok kilku lekkich statków biorąc ie za statki palne. (*Et.*)

ze Smyrny 4 Listopada.

— W Smyrnie stracono wielu Janczarów między któremi Hassan Basza odkrył zamiar buntu. Jednakże spokoyność nie była przerwaną. Drugiego Listopada wystrzały z zamków oznaymiły że zaduszono wiełowayców, i powiększyły przerażenie Turków.

WIADOMOSCI LITERACKIE.

Wiedeński Instytut politechniczny.

(Wyiątek z listu pisanego z Wiednia do Redakcyi Dziennika *Gessellschafter.*)

« Gdzie można nabydź w Wiedniu kształtnego tonu pisania? odpowiedź: w politechnicznym instytucie. — Instytut ten, któryby był sam wystarczaiącym do uświetnienia panowania naszego monarchy, iest razem sprężyną i zyskownych i prawdziwie pożytecznych działań, nayogruntownieyszą podstawą wszystkich obywatelskich kunsztów i przemysłu handlowego. Prawdziwie i pięknie odpowiada ten Instytut szczytnym wyrazom Cesarza Jmci, które na pargaminie wraz z węgielnym kamieniem zakowane zostały. Są one następujące: »Pomnik moiego usiłowania aby rozszerzyć światło naukowe pomiędzy wszystkiemi stanami państw Austryackich, a »szczególniéy aby sprawić postęp w pożytecznym wykształceniu moiego ukochanego i wiernego stanu mieyskiego.» Również odpowiada Instytut napisowi swoiego gmachu: « Staraniu, rozszerzeniu, uzacnieniu przemysłu, kunsztów obywatelskich i handlu, Franciszek pierwszy.«

Gdy Wiedeński politechniczny Instytut uznany iest za wzór dla Niemców, mniemam że nie znudzę, gdy iego urządzenie, w rysie zasad fundamentalnych umieszczę. Przedmioty dawane w dwuletnim kursie klass przygotowawczych są: a) Religia, Historya i iéy zasady. b) Początkowa matematyka. c) Historya naturalna. d) Zoologia, mineralogia, względnie do handlu kunsztów i rzemiosł (do tego założono wspaniałe zbiory); naynowsza jeografia do pomocy historyi powszechnéy. e) Historya powszechna. f) Język Niemiecki, styl niemiecki. g) Deklamacya. h) Rysunki we wszystkich ich odnogach. i) Kalligrafia powszechna i dyplomatyczna, stenografia i t. d. k) Język włoski, francuzki, łaciński, angielski i czeski. — W wydziale handlowym w iednorocznym kursie dawane są: a) Styl handlowy i korrespondencyyny. b) Nauka handlu w różnych iego gałęziach. c) Prawo handlowe i wexlowe. d) Rachunkowość handlowa w każdém iéy użyciu. e) Buchalterya. f) Jeografia handlowa. g) Historya handlu. h) Znaiomość towarów. — W wydziale technicznym w iednorocznym kursie uczą: a) Chemii względnie do kunsztów i rzemiosł. b) Ważnieyszych poiedynczych chemiczno-technicznych oddziałów. c) Fizyki w całéy iéy obszerności (przy pomocy obfitego i wybornego gabinetu). d) Elementarnéy matematyki. e) Czystéy wyższéy matematyki. f) Mechaniki (przy pomocy doskonałego gabinetu modelów). g) Jeometryi praktycznéy. h) Sztuki budowniczéy na lądzie i wodzie. i) Technologii.

Taki iest plan zasadny nowego urządzenia Wiedeńskiego politechnicznego instytutu, który, iak bezstronni zapewniaią, ma nie w iedném wyższość nad Paryzkim; nad tym który mu niegdyś za wzór służył.

ROZMAITOSCI.

— Pewien Anglik, autor rozprawy o winach starożytnych i teraźnieyszych, odkrył że Francya wydaie 1400 gatunków win.

— Znaleziono w Karolinie północnéy w głębokości dziesięciu stóp kawał złota rodzimego ważący 4 funty 11 uncyy. W tymże kraiu poczyniono i inne podobne odkrycia, a teraz 100 rzemieślników pracuie codziennie nad wykopaniem złota znaydującego się w pewnym gatunku gliny piaszczystéy.

— Z Dzienników Angielskich dowiedzieliśmy się przed nieiakim czasem, że Inżynier Francuzki P. Brunel umyślił zrobić drogę pod Tamizą. To nadzwyczayne przedsięwzięcie tém osobliwszém wydawać się będzie, gdy się pokaże iż droga podziemna nie tak będzie kosztowna iak most zbudowany na rzece. Wyrachowano obliczaiąc koszta że 1280 prętów muru potrzebnych do zbudowania drogi, kosztować będą tylko 460,000 franków, która to summa zaledwie by wystarczyła na zbudowanie iednéy arkady mostu.

— Jeden wieśniak w powiecie Lozanny, Samuel Testuz de Villete, skaleczony był przed trzema laty od fuzyi, która się w iego ręku rozpękła i musiano mu uciąć część przednią ręki lewéy. Biegły mechanik genewski powrócił w części temu młodemu gospodarzowi użycie ręki przynaymniéy do niektórych robot. P. *Taillefer* przymocował do pozostałéy części ręki walec żelazny długi na kilka calów, zakończony śrubą do któréy przykręcaią się rozmaite instrumenta; za ich pomocą Testuz może kopać, grabić, obcinać latorośle winne, krzesać ogień, używać noża, widelca i t. d. Prostota narzędzi pomnaża pochwały wynalazcy. Pan Taillefer nie miał żadnego wzoru; wynalezienie, wykonanie wszystko do niego należy. Szacowny ten wynalazek zwrócił uwagę powszechną. P. Taillefer zrobił był na wzór w Anglii wynaleziony nogę mechaniczną, za pomocą któréy człowiek może biegać i chodzić po schodach bez pomocy laski; teraz zaś pracuie nad machiną któréy poruszenia zastąpią wszystkie poruszenia ręki naturalnéy; to arcy dzieło przeznaczone iest dla pewnéy *wieśniaczki*. Dzienniki tak często zmuszone do kreślenia obrazu cierpień ludzkości są nazbyt szczęśliwe gdy mogą niekiedy ogłaszać odkrycia i prace będące iéy pociechą i zaszczytem. (*Et.*

— W Londynie znayduią się 22 Szpitale dla chorych skaleczonych, 127 domów do których przyymuią ubogich, 22 zakładów, które trudnią się opatrywaniem chorych w ich domach i bezpłatném rozdzielaniem lakarstw; 43 domow edukacyynych w których 3,500 dzieci odbiera wychowanie i edukacyą; 20 szkół dla dzieci biednych; 165 szkół parafialnych w których około 6000 dzieci płci oboiéy dostaie naukę i odzież. Prócz tego znayduie się w Londynie wiele instytucyy dla wsparcia osób będących w niedostatku, lecz tém wyszczególnieniem nie obiętych, iakiemi są ubodzy wstydliwi. Summa corocznie wydawana w Londynie na wsparcie ubóstwa wynosi 20,400,000 franków.

— Według przysłanego do Londynu doniesienia Urzędowego przez Jenerała *Ingïnac*, Sekretarza Prezydenta Boyera, teraźnieysza ludność Haiti wynosi 935,335 dusz. W téy liczbie iest 45,520 woyska liniowego, 113,320 gwardyi narodowéy. (Podług tego więc sprostować należy daną przez nas pierwéy wiadomość.)

— Od towarzystwa Szwaycarskiego Badaczów natury ustanowiona w roku przeszłym Kommissya do Urządzenia systematu porządnego zbierania postrzeżeń Meteorologicznych (zmian w atmosferze), wiele pierwéy zawad uprzątnąć musiała nim przystąpiła do stanowczego działania. Pomiędzy osobliwszemi skamieniałościami, które na dziesiątém dorocznem posiedzeniu (26 27 i 28 Czerwca) pokazywano, na szczególną uwagę zasłużnią skielety dwóch gatunków Mastodontów. Nadewszystko rysunki żółwi kopalnych zwróciły baczność wszystkich. Znaydowano ie w wapnistych górach Jura w szychtach Marglu. Professor Metzger pokazał nowe urządzenie szkieł akromatycznych, zwiększaiące działanie tychże.